

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

**MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI**

**TASVIRGA OLISH VA MONTAJ ASOSLARI
fani bo'yicha**

SILLABUS

Kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi:	600000	-	Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari
Ta'lim sohasi:	610000	-	Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari
Ta'lim yo'nalishi:	60611100	-	Televizion texnologiyalar (Telestudiya tizimlari va ilovalari)

Modul / FAN SILLABUSI

Fan nomi:	Tasvirga olish va montaj asoslari
Fan turi:	mutaxassislik tanlov fan
Fan kodi:	
Bosqich:	4
Semestr:	7, 8
Ta'lim shakli:	kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	44
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	106
Sinov birligi miqdori:	6
Baholash shakli:	yozma
Fan tili:	o'zbek

Fanning maqsadi (FM)

FM1

Tasvirga olish va montaj asoslari fanini o'qitishdan maqsad TV va turli media sohalarda malakali mutaxassislarni tayyorlashdir. Kurs bitiruvchilari rejissyorlar, operatorlar va montajchilar bilan ijodiy hamkorlikda professional darajadagi videomateriallarni yaratishni o'zlashtiradi. Fan tasvirga olishda montaj ahamiyatini va usullarini tushuntiradi; talabalarning badiiy-ijodiy tafakkurini oshiradi; mustaqil ravishda echimlarni hal qilishni rivojlantiradi; filmni suratga olish jarayonini o'rgatadi; zamonaviy texnologiyalar va maxsus montaj dasturlari bilan ishlashni o'rgatadi; badiiy, hujjatli, ilmiy - ommabop film to'g'risida ma'lumot beradi.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan boshlang'ich bilimlar

I Yorug'lik, fotografiya, videokameralar bilan ishlash

Ta'lim natijalari (TN)

<i>Bilimlar jihatidan:</i>	
TN1	Tasvirga olish qonun-qoidasining ekranda tomoshabinga ta'siri;
TN2	Montaj va uning kelib chiqish tarixi;
TN3	Montajning usullari;
TN4	Montajning g'oya va mavzuga ta'siri;
TN5	Yangilik olib kirgan klassik va zamonaviy rejissyorlar ijodini tanishtirish;
<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>	
TN6	Montajning tasviriy ifoda sifatidagi xususiyatlari;
TN7	Muayyan montajli epizodni boshqa epizodlar bilan ritm va vaqt nuqtai

	nazaridan montajlilik xususiyiyatlari;
TN8	Kadrlarning ekranda qanday ko'rinishga ega bo'lishi;
TN9	Film janri, uslubi, tasviriy yechim, ovoz va musiqa ahamiyati kabilarni o'rgatish;
TN10	Maxsus grafik dasturlarda ishlay olish.

Fan mazmuni		
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)		soat
M1	Montaj tamoyillarining paydo bo'lish tarixi, montajchining roli	2
M2	Kadr yirikligi, kompressiyasi, kodirovkalash, kadrlash	2
M3	Kameradan ma'lumotni ko'chirish	2
M4	Video kliplarni chaqirish va kesish, montajning 6 qoidasi	2
M5	Musiqa chaqirish va sozlash	2
M6	Montajning beshta turi, film geografiyasi	2
M7	Klip, shovqin, dialog, ovoz effektlari, musiqa ahamiyati	2
M8	Janrlar: drama, montaj usuli, saspens, avjli holat	2
M9	Komediya va romantik janrida montaj usuli	2
M10	Hujjatli va xronikal montaj usuli	2
M11	Kadr ichi montaji, assotsiativ, poetik va mavzuli montaj	2
M12	Adobe Premyer dasturi bilan tanishish	2
M13	Proyekt bilan ishlash	2
M14	Kliplar bilan ishlash	2
M15	Komponovka va tahrir qilish	2
M16	Timelineda montaj qilish	2
M17	Multikamera monitorida ishlash	2
M18	Spetseffektlar	2
M19	Titrlar yaratish	2
M20	Obyektlar uslubini formatlash	2
M21	Proyektning saqlash va siqish	2
M22	Ijodiy mashqlarga tavsiyalar	2
Jami		44

Mashg'ulotlar shakli: amaliyot (A)		soat
A1	Montaj tamoyillarining paydo bo'lish tarixi. (L.Kuleshov va U.Griffit effektlari) montaj stoli bilan tanishish.	2
A2	Amaliy ishlar va topshiriqlarni taqsimlash.	2
A3	1-tamoyil: L.Kuleshov nazariyasiga ko'ra planlar yirikligi bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2
A4	2-tamoyil: Makonda mo'ljal olish bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2
A5	Amaliy ish ko'rigi va tahlili.	2
A6	3-tamoyil: Asosiy obyekt harakat yo'nalishi bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2

A7	4-,5-tamoyil:Faza va temp bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2
A8	Amaliy ish ko'rigi va tahlili.	2
A9	6-tamoyil: Kompozitsiya bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2
A10	7,8-tamoyil: Yorug'lik va rang bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2
A11	Amaliy ishlar ko'rigi va tahlili.	2
A12	9-tamoyil: Tasvirga olish o'qini o'zgarishi bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2
A13	10-tamoyil: Kadrda harakatlanayotgan asosiy massa harakat yo'nalishi bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2
A14	Montaj dasturida ishlash.	2
A15	Kadr ichi montaji bo'yicha video suratga olish va montaj qilish.	2
Jami		30
Mustaqil ta'lim (MT)		
MT1	Ma'ruzada o'tilgan mavzularni adabiyot va ma'ruza matnlaridan foydalanib mustahkamlash	20
MT2	Amaliy mashg'ulotlar materiallarini mavzu bo'yicha adabiyotlar va uslubiy ko'rsatmalardan foydalanib o'zlashtirish	20
MT3	1.Plan yirikligi va ketma ketligi qonuni 2.Obyektlar joylashuvi va makon montaji 3.Temp va ritm bo'yicha montaj 4.Harakatdagi kamera va obyektlar montaji 5.Kamera joyi bo'yicha montaj 6.Yorug'lik va rang bo'yicha montaj 7.Parallel va ketma ket montaj 8.Poetik va klip montaj 9.S.Eyzenshteyn tajribalari	66
Jami		106

Ta'lim strategiyasi

TV va kinoindustriyada raqamli texnologiyalar fanini o'qitish ta'limning kredit tizimi asosida ma'ruza, amaliyot mashg'ulotlari, taqdimotlar, hamda mavzu bo'yicha vazifalar va mustaqil topshiriqlarni o'z ichiga oladi.

Ma'ruza, amaliyot ishlariga oid o'quv materiallarida ko'rsatilgan mavzular bo'yicha nazariy va amaliy ma'lumotlar beriladi, amaliyot ishlarini bajarish va natijalarni hisoblash tartibi tushuntiriladi. Kurs bo'yicha qo'yilgan o'quv materiallari talabalar tomonidan mustaqil o'rganiladi, amaliyot ishlari talabalar tomonidan individual tarzda bajariladi.

Talabalar quyidagi materiallardan foydalanish imkoniga egadirlar:

- Elektron shakldagi ma'ruza matnlari;
- Har bir mavzuga doir taqdimot materiallari;
- Amaliyot mashg'ulotlariga doir uslubiy ko'rsatmalar;
- Har bir dars mavzusi yuzasidan nazorat savollari;

- Elektron shakldagi darsliklar va qo'llanmalar.

Ma'ruza davomida, talabaga taqdimot materiallari orqali mavzu yuzasidan kerakli bo'lgan konsepsiyalar yetkazib beriladi. Talabalarga mavzuni yanada mustahkamlashlari uchun prezentasiyalar, darsliklar, o'quv qo'llanmalari va boshqa o'quv-uslubiy mahsulotlardan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar beriladi. Talabalarning mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish maqsadida, har bir mavzudan so'ng nazorat savollari beriladi.

Amaliyot mashg'ulotlarda har bir mavzu bo'yicha masalalarni yechish bo'yicha materiallar, prezentasiyalar, ko'rsatmalar talabalarga taqdim etiladi, shuningdek, mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish maqsadida topshiriqlar beriladi.

Ma'ruza va amaliyot mashg'ulotlarining barcha mavzularini to'la o'zlashtirgan talabalarga yakuniy nazoratda ishtirok etishga ruxsat etiladi. Talaba semestr oxirida universitetga kelib, yakuniy nazorat topshiradi.

Reyting baholash turlari		%	O'tkazish vaqti
Joriy baholash:		20	
Amaliy mashg'ulotlarda faolligi, savollarga to'g'ri javob berganligi, amaliy topshiriqlarni bajaranganligi uchun: 1-amaliy ish uchun (kadrlar ketma ketligi boyicha): 3% 2-amaliy ish uchun (harakatlar yonalishi boyicha): 7% 3-amaliy ish uchun (musiqiy ritm boyicha): 7% 4-faollik va to'g'ri javob uchun: 3%		20	Semestr davomida
Oraliq baholash:		30	
Oraliq nazorat yozma ish (ma'ruzachi o'qituvchi tomonidan qabul qilinadi).		15	14-hafta
Mustaqil ta'lim topshiriqlarining o'z vaqtida va sifatli bajarilishi: - referat tayyorlash: 5 % - taqdimot tayyorlash va himoya qilish: 10 %		15	Semestr davomida
Yakuniy nazorat		50	16-hafta
No	Yakuniy nazoratda baholash mezonlari	Maksimal ball	Tavsif
1	Savollarni to'liq anglab, to'g'ri va to'liq javob berish	6-10	Savolning barcha jihatlarini to'liq yoritish, to'g'ri ifodalar, xatolarsiz tushuntirish, misollar, ta'riflar, tasniflar, prinsipardan foydalanilgan bo'lishi.
2	Yozma bayon aniq tuzilgan va imloviy saviyaga ega bo'lishi	5	Javob tuzilmasi aniq (kirish, asosiy qism, xulosa), imloviy va uslubiy xatolarsiz tushunarli yozilgan bo'lishi.
3	Kasbiy terminologiyadan to'g'ri foydalanish	3	Mavzuga mos ilmiy va texnik terminlardan to'g'ri va o'rinli foydalanish.
	1 ta oson savol uchun jami	14	
	2 ta qiyin savol uchun jami	18	
JAMI:			100

Asosiy adabiyotlar	
1	Xusanov Sh. Montaj. T., O'zDSMI, 2017. – 120 b.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1	Соколов А.Г. Монтаж кино и телефильмов -М., 2000 – 94 с.
2	Ken Dancyger. The Technique of Film and Video Editing History, Theory, and Practice. Sixth Edition. Routledge, 2019. – 497 p.
3	Nosirova A.K. Kino, videomontaj asoslari. - T., O'zDSI, 2007. – 78b.
4	Мединский И. Компонуем кинокадр. "Искусство". –М., 1971. – 72 с.
5	Ken Dansiger. Film va video montaj texnikasi: tarix, nazariya va amaliyot. Elsevier Inc. 2007.
6	Bordvell. Devid (2005). Eyzenshteyn cinema. Nyu-York, Routledge.
7	Eyzenshteyn S. Film sense. Jay Leyda. Meridian books. -M., 1957
8	Кулешиов Л. Искусства кино. «Искусство». - М. 1929. – 112 с.
9	Абдурахимова С.В., Боймуродов Б.Э. Аудио видео монтаж. Учеб.пособие. – Ташкент: “Metodist nashriyoti”, 2024. – 182 с.
10	Кирьянов, Д. В. Самоучитель Adobe Premiere Pro 2.0 / Д. В. Кирьянов, Е. Н. Кирьянова. — СПб.: БХВ-Петербург, 2006. — 240 с.: ил
Elektron manbalar	
1	www.ziyonet.uz – ta'lim portali.
2	https://uz.mgwiki.top/wiki/Film_editing
3	https://readnow.me/chi/iskusstvo-montazha-merch?p=2#tx
4	https://books.google.co.uz/books?id=UUbxEAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false
5	https://library.samdu.uz/files/083660ee939a91b95079ad80ebb81010_MONTAJ.pdf
6	http://www.ktm-hdak.org.ua/doc/Sokolov%20A.%20Montazh%20televidenie%20kino%
7	http://soul-foto.ru/photo_books/
8	https://uz.mgwiki.top/wiki/Film_editing

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Tuzuvchi:	Ismailov K.
E-mail:	arnicam33@mail.ru
Telefon raqami:	97 735 76 01
Tashkilot:	Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti, "Televizion va media texnologiyalar" kafedrasini
Taqrizchilar:	Abdullayev M. - O'zRFA, San'atshunoslik instituti ilmiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari, (PhD); Yusupova N. – Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU, "Televizion va media texnologiyalar" kafedra dotsenti, (PhD).

Mazkur sillabus Universitet Kengashining 2025-yil "29" 04 dagi
8/9/750/751) -sonli yig'ilish bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

Mazkur sillabus Televizion texnologiyalar fakulteti Kengashining 2025-yil "22"
04 dagi 9 - sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

Mazkur sillabus "Televizion va media texnologiyalar" kafedrasining 2025-yil
"22" 04 dagi 34 -sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv boshqarma boshlig'i

A. Ergashev

Kafedra mudiri

F. Nuraliyev

Tuzuvchi

K. Ismailov